

OSNOVNA ŠOLA ZA ODRASLE

UČNI NAČRT

ANGLEŠČINA

RAZRED:

6. razred

7. razred

8. razred

9. razred

ŠTEVILO UR:

72 ur

54 ur

54 ur

54 ur

Avtorji besedila

Učni načrt so na podlagi učnega načrta za pouk angleščine v devetletni osnovni šoli (UN, 1998, Predmetna kurikularna komisija za angleščino) pripravili:

dr. Meta Grosman, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,

Berta Kogoj, Zavod RS za šolstvo,

Barbara Gostiša, Gimnazija Bežigrad Ljubljana,

mag. Melita Kukovec, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta,

mag. Marija Potočar, Srednja frizerska šola Ljubljana,

Darinka Šaubah-Kovič, Osnovna šola Majde Vrhovnik Ljubljana,

Nadja Tomažič, Osnovna šola Ajdovščina,

Breda Mijovič, Ljudska univerza Postojna.

Vsebina

1	OPREDELITEV PREDMETA	4
2	SPLOŠNI CILJI PREDMETA	4
3	OPERATIVNI CILJI	6
3.1	POSLUŠANJE IN SLUŠNO RAZUMEVANJE	7
3.2	GOVORNO SPOROČANJE	7
3.3	BRANJE IN BRALNO RAZUMEVANJE	7
3.4	PISANJE IN PISNO SPOROČANJE	7
3.5	JEZIKOVNE SPOSOBNOSTI	7
3.6	SAMOSTOJNO UČENJE IN DRUŽBENO-KULTURNE SPOSOBNOSTI	11
3.7	TEME	12
3.8	MEDPREDMETNE POVEZAVE	13
4	STANDARDI ZNANJA	13
4.1	POSLUŠANJE IN SLUŠNO RAZUMEVANJE	14
4.2	GOVORNO SPORAZUMEVANJE	16
4.3	BRANJE IN BRALNO RAZUMEVANJE	16
4.4	PISANJE IN PISNO SPOROČANJE	18
4.5	MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	18
5	SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA	20
5.1	POSLUŠANJE IN SLUŠNO RAZUMEVANJE	21
5.2	GOVORNO SPOROČANJE	23
5.3	BRANJE IN BRALNO RAZUMEVANJE	24
5.4	PISANJE IN PISNO SPOROČANJE	26
5.5	RAZVIJANJE JEZIKOVNIH SPOSOBNOSTI	27
5.6	VZPOREDNA RABA SLOVENŠČINE IN ANGLEŠČINE	28
5.7	DOMAČE NALOGE	28
5.8	PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA	29
5.8.1	<i>Sprotno preverjanje znanja</i>	30
5.8.2	<i>Preverjanje slušnega in bralnega razumevanja</i>	31
5.8.3	<i>Preverjanje govornega sporočanja</i>	31
5.8.4	<i>Preverjanje pisanja in pisnega sporočanja</i>	33
5.8.5	<i>Preverjanje jezikovnega znanja sposobnosti in besedišča</i>	33
5.9	OCENJEVANJE ZNANJA	34
5.9.1	<i>Ocenjevanje govornega sporočanja</i>	34
5.9.2	<i>Pisni preskusi znanja</i>	34
5.9.3	<i>Pisni izdelki</i>	35
5.9.4	<i>Zaključna ocena</i>	35
6	PRILOGI	36
6.1	PREDLOG ZNANJA, KI GA MORAJO IMETI IZVAJALCI UČNEGA NAČRTA	36
6.2	PRIPOROČENI VIRI ZNANJA	36

1 OPREDELITEV PREDMETA

Angleščina je za slovenske udeležence tuji jezik. V programe osnovne šole za odrasle se vključujejo udeleženci v različnih razredih in z različnim poprejšnjim znanjem angleščine.

Angleščina ima kot tuji jezik splošnoizobraževalen in poseben pomen: znanje in jezikovne sposobnosti, ki jih udeleženci usvajajo in razvijajo pri pouku tega jezika, so pomembne, ker so neposredno uporabne pri nadaljnjem izobraževanju in poklicnem delu ter stalnem izobraževanju, za širjenje njihovih komunikacijskih sposobnosti prek meja njihove materinščine v poklicu in zasebnem življenju ter za razvijanje njihove širše medkulturne komunikacijske sposobnosti. Komunikacijske sposobnosti se ves čas razvijajo v povezavi s kulturo in materinščino udeležencev, hkrati pa naj bi se udeleženec zavedel, kako pomembni sta kultura in materinščina za njegovo identiteto. Učenje angleščine ima ne le uporabne značilnosti, temveč tudi neposredno pripomore k spoznavnemu razvoju udeležencev, širi njihovo vednost o možnostih jezikovnega sporazumevanja, o jezikovnih sistemih in o njihovi kulturni določenosti glede na tuj jezik in tuje kulture. Pripomore pa tudi k njihovemu humanističnemu razvoju, saj jim omogoča neposreden stik z drugimi ljudmi in njihovimi kulturami. Kot most do drugih kultur in izziv za razumevanje njihove drugosti in drugačnosti pouk angleščine pripomore tudi k osebostnemu razvoju. Hkrati z opozarjanjem na te drugačnosti in primerjalne razlike krepi udeleženčevo narodnostno identiteto. Z navajanjem na jezikovno interakcijo pa razvija tudi udeleženčeve sposobnosti za navezovanje osebnih, družbenih in medkulturnih stikov.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

V programih osnovne šole za odrasle ima učenje angleščine iste splošne cilje kot v osnovni šoli za mladino, vendar se uresničujejo z zmanjšano intenzivnostjo in v manjšem obsegu.

Z učenjem angleščine udeleženci na osnovni ravni:

- spoznavajo načine sporazumevanja in jezik kot eno od sredstev sporazumevanja,
- se zavedo sebe kot posameznika in pripadnika skupnosti, tako družbene kot nacionalne/etnične in mednarodne skupnosti, in ob tem razvijajo in krepijo lastne kulturne vrednote,
- spoznavajo in odkrivajo razlike med ljudmi, družbenimi ter nacionalnimi skupinami, vrednotami in stališči ter se učijo spoštovati in ceniti to različnost,
- spoznavajo sebe kot udeleženca in uporabnika jezika,
- širijo svoje sporazumevalne sposobnosti prek meja materinščine in v medkulturnem okolju,
- spoznavajo značilnosti, kulture in dosežke dežel, v katerih se govori angleščina,
- krepijo svojo radovednost, željo in potrebo po novem znanju in razvijajo sposobnosti za pridobivanje in ohranjanje znanja in spretnosti,
- razvijajo sposobnosti za pridobivanje in ohranjanje znanja in spretnosti,
- razvijajo svoje spoznavne sposobnosti višje ravni, ki jim omogočajo učinkovito rabo informacij v novih okoliščinah,

- razvijajo ustvarjalnost, potrebo po izražanju,
- spoznavajo, da so soodgovorni za svoje učenje in znanje ter prevzemajo del odgovornosti za svoje učenje,
- učijo se spoznavati svoje občutke in čustva ter občutke in čustva drugih ter se nanje ustrezno odzivati,
- razvijajo sposobnosti kakovostne medosebne komunikacije in reševanja nesoglasij,
- razvijajo sposobnosti dela v skupini, medsebojnega sodelovanja in podpore,
- oblikujejo osebne cilje učenja, spoznavajo in (kritično) vrednotijo svoje dosežke ter si prizadevajo za izboljšanje,
- oblikujejo splošne kulturne in izobrazbene vrednote.

Za uresničevanje naštetih ciljev si udeleženci pridobivajo temeljno jezikovno znanje in razvijajo jezikovne sposobnosti:

1. Jezikovno znanje in sposobnost

Udeleženci:

- spoznavajo temeljne značilnosti angleškega jezika na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in besedni ravni,
- razvijajo temeljne jezikovne sposobnosti za razumevanje govornih in pisnih besedil, govorno ter pisno sporazumevanje.

Glej: Jezikovne sposobnosti, Sporočilni nameni, Specialnodidaktična priporočila: Jezikovne sposobnosti, Besedišče.

2. Sociolingvistična sposobnost

Udeleženci:

- razvijajo temeljne sposobnosti razumevanja besedil glede na sporočilni namen, sobesedilo in okoliščine sporazumevanja,
- razvijajo načine ustreznega besednega sporazumevanja in nebesednega odzivanja.

Glej: Specialnodidaktična priporočila: Jezikovne sposobnosti.

3. Diskurzna sposobnost

Udeleženci:

- razvijajo temeljne strategije za razumevanje in za oblikovanje govornih in nekaterih pisnih besedil,
- razvijajo strategije za sodelovanje v pogovoru.

Glej: Operativni cilji: Poslušanje in slušno razumevanje, Govorno sporočanje, Branje in bralno razumevanje, Pisanje in pisno sporočanje, Specialnodidaktična priporočila: Poslušanje in slušno razumevanje, Govorno sporočanje, Branje in bralno razumevanje, Pisanje in pisno sporočanje.

4. Strateška sposobnost

Udeleženci:

- razvijajo temeljne sposobnosti izbire in usklajevanja sporočil glede na sogovornike in okoliščine,

- razvijajo sposobnosti premagovanja ovir pri razumevanju.

Glej: Operativni cilji: Govorno sporazumevanje, Specialnodidaktična priporočila: Govorno sporazumevanje

5. Družbeno-kulturna sposobnost

Udeleženci:

- širijo svojo komunikacijsko sposobnost prek jezikovnih meja materinščine,
- spoznavajo nekatere značilnosti angleško govorečih kultur za uravnavanje svojih sporočil.

Glej: Operativni cilji: Družbeno-kulturne sposobnosti, Teme, Specialnodidaktična priporočila: Družbeno-kulturne sposobnosti in samostojno učenje

6. Strategije samostojnega učenja

Udeleženci:

- spoznavajo in razvijajo strategije samostojnega učenja – dejavnosti, ki pomagajo pri pridobivanju, shranjevanju, priklicu in uporabi podatkov in znanja.

Glej: Operativni cilji: Sposobnosti samostojnega učenja - spretnosti in procesni cilji, Specialnodidaktična priporočila: Besedišče, Preverjanje znanja: samoocenjevanje, portfelj

3 OPERATIVNI CILJI

Cilji pouka angleškega jezika v programih osnovne šole za odrasle so navedeni za te sposobnosti:

- poslušanje in slušno razumevanje,
- govorno sporočanje,
- branje in bralno razumevanje,
- pisanje in pisno sporočanje,
- jezikovne sposobnosti.

Posebej so opredeljeni cilji za družbeno-kulturne sposobnosti in razvijanje sposobnosti samostojnega učenja in priporočena tematska področja.

3.1 Poslušanje in slušno razumevanje

Udeleženci:

- razčlenjujejo govor v smiselne besede in fraze,
- povezujejo sporočilo s prejšnjim znanjem,
- iz besedila izluščijo bistvene informacije,
- poiščejo določene podatke v besedilu,
- prepoznajo nekatere zunajbesedilne okoliščine.

3.3 Branje in bralno razumevanje

Udeleženci:

- razlikujejo med zapisom in govorom,
- sklepajo o besedilu in vsebini,
- prepoznajo nekatere zunajbesedilne okoliščine,
- iščejo določene informacije,
- izluščijo glavno misel besedila,
- razumejo pomembne podrobnosti v besedilu,
- prepoznajo zveze med deli besedila.

3.2 Govorno sporočanje

Udeleženci:

- predstavljajo sebe, svoje družine in prijatelje (npr. videz, značaj, navade)
- poročajo in pripovedujejo o dogodkih in dejavnostih v bližnji preteklosti in sedanjosti ter o načrtih in namerah za prihodnost,
- pripovedujejo o svojem okolju (npr. domu, kraju),
- povedo svoje mnenje o ljudeh, krajih, dogodkih in dejavnostih,
- simulirajo izvirne dejavnosti, npr. nakupovanje,
- dogovarjajo se za dejavnosti, npr. konjičke, športne dejavnosti, obisk kina,
- dajejo informacije in vprašujejo po njih, npr. za pot/smer, navodila, recepte.

3.4 Pisanje in pisno sporočanje

Udeleženci:

- zapisujejo (prepišejo, zapišejo po nareku, samostojno dopolnijo),
- pisno sporočajo ob uporabi vodenih nalog.

3.5 Jezikovne sposobnosti

V tem poglavju navajamo cilje jezikovnega pouka.

Standarde znanja označujemo z različnim tiskom (krepki in navadni). V krepkem, ležečem tisku je navedena tista jezikovna raba, ki naj jo udeleženci obvladajo na produktivni ravni (v govornem in pisnem sporočanju) – temeljni standard znanja, v navadnem tisku pa jezikovna raba na receptivni ali reproduktivni ravni (prepoznavanje in reprodukcija – tvorba ob vzorcih in modelih).

Jezikovna raba na obeh ravneh pa bo pogosto negotova in zaradi narave učenja zlasti v produktivnih dejavnostih, to je pri sporočanju, tudi z napakami.

A Slovnica

Jezikovne ravni	Opis udeležencevih jezikovnih sposobnosti
Pravorečje	<p><i>Udeleženec:</i> razumljivo izgovarja in naglaša, uporablja poudarke.</p>
Pravopis	<p><i>Udeleženec:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pravilno zaznamuje povedi s končnimi ločili: s piko, klicajem, z vprašajem, • uporablja vejico pri naštevanju, • označuje dobesedni govor z narekovaji, • uporablja velike začetnice na začetku povedi in pri lastnih imenih, • pravilno zapisuje svoje produktivno besedišče.
Oblikoslovje	
Samostalnik	<p><i>Udeleženec:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • s števničnimi samostalniki v ednini in množini in neštevničnimi samostalniki (npr. bread) ter nekaterimi množinskimi (npr. jeans) poimenuje osebe, stvari, živali in pojme, • izraža količino neštevničnih samostalnikov (a bottle of ...), • izraža svojino s saškim rodilnikom (z osebnimi imeni in samostalniki, ki označujejo osebe).
Pridevnik	<p><i>Udeleženec:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje samostalnike s pridevniki v osnovniku, primerniku in presežniku.
Glagol	<p><i>Udeleženec z glagoli izraža:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • dejanja, stanja, svojino/posedovanje (have got) , dogodke in navade. <p><i>Udeleženec z drugimi glagolskimi oblikami izraža</i> z velelnikom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukaz in povabilo (Sit down! Come in.) ter prepoved in odsvetovanje (Don't shout.), z glagolnikom: • dejavnosti, ki jih mara ali ne mara (I hate doing my homework. I love dancing.), z nedoločnikom: • želje (I'd like to go home.) <p><i>Udeleženec z glagolskimi časi (v trdilni, vprašalni in nikalni obliki) izraža:</i></p> <p style="text-align: center;">'Present Simple'</p> <ul style="list-style-type: none"> • sedanje stanje (be), občutke (like), sedanje nedovršno, dovršno dejanje in navade, 'Present Continuous' ('Progressive') • pravo sedanjost, 'Past Simple' • pretekle dogodke in stanja v preteklosti,

	<p style="text-align: center;">‘Will’ Future</p> <ul style="list-style-type: none"> • napovedi in pričakovanja, • pogoje za prihodnost, <p style="text-align: center;">‘Going to’ Future</p> • namere in načrte, <p style="text-align: center;">‘Present Perfect’</p> • izkušnje (Have you ever been to Sweden?). <p>Udeleženec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izraža, da nekaj obstaja - v sedanjosti, prihodnosti in preteklosti (there is). <p>Udeleženec z naklonskimi glagoli v trdilnih, vprašalnih in nikalnih povedih izraža:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposobnost in zmožnost v sedanjiku (can) in v pretekliku (could), • obveznost/dolžnost v sedanjiku (must, have to), v prihodnjiku (will have to) in pretekliku (had to), • dovoljenje v sedanjiku (can, may), • mnenja in nasvete oz. priporočila v sedanjiku (should) • vljudnost (would).
Prislov, predlog in veznik	<p>Udeleženec izraža s prislovi in predložnimi zvezami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • določen čas, kraj, stopnjo (very, too), • obdobje, smer (to, up, straight on ...), način (-ly), pogostost (never, sometimes ...), verjetnost (maybe), enakost (as ... as, the same ...), podobnost (similar) in razliko (different). <p>Udeleženec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • povezuje besede in besedne zveze s prirednimi vezniki (and, but), • povezuje stavke z vezniki in z njimi izraža: <p>◇ naštevanje (and),</p> <p>◇ primerjavo in nasprotja (but), vzrok (because), if (pogoj).</p>
Zaimek	<p>Udeleženec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nadomešča samostalnike z osebnimi zaimki, • izraža svojino s svojilnimi zaimki v pridevniški rabi (my), • izraža nedoločene ali neznane osebe/stvari, količino in mero z nedoločnimi zaimki in prislovi (some-, any-, no-), • izraža krajevno in časovno bližino oz. oddaljenost s kazalnimi zaimki v ednini in množini, • izraža časovna, krajevna in druga razmerja s pomočjo vprašalnik zaimkov in sprašuje po njih (He knows where she is. Where is she?).
Števnik	<p>Udeleženec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • šteje z glavnimi števnikmi, • razvršča z vrstilnimi števnikmi (do 31.), • izraža datum in prepoznavo osnovne mere (dolžina, teža, hitrost, višina) v metričnem sistemu.
Člen	<p>Udeleženec izraža:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedoločnost s členi a/an,

	<ul style="list-style-type: none"> • in določnost z the za nekaj, kar je navzoče.
Skladnja	
	<p>Udeleženec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izraža misli v enostavnih trditivnih, nikalnih in vprašalnih povedih (Yes-No, Wh-), • s priredji in/ali podredji izraža tale razmerja (glej veznike): enakost/primerjavo, nasprotje, pogoj, vzrok, • besede drugih dobesedno navaja v dobesednih navedkih (The teacher says: "Stand up.")

B Sporočilni nameni

Sporočilni nameni, ki jih predlagamo za učenje angleščine v programih osnovne šole za odrasle, obsegajo samo neformalno in standardno raven. Podane so samo kategorije s kratko navedbo primera.¹

Sporočilni nameni se v mnogih primerih prekrivajo s slovnico.

S **krepkim tiskom** so označeni temeljni standardi znanja. Udeleženec naj zna ustrezno uporabiti eno izjavo.

Dajanje informacij in spraševanje po njih

Udeleženec:

- **pove, da nečesa ne ve ali ne razume oz. da ve ali razume;**
- vpraša za pot, smer; opiše pot, smer,
- vpraša za navodila, jih da.

Odnosi in mnenja

Udeleženec:

- **pove, kaj mara in kaj ga veseli oz. česa ne mara in ga ne veseli;**
- izrazi svoje mnenje (I think ...).

Biti dejaven

Udeleženec:

- **ponudi pomoč, predlaga (Can I ..., Do you want ...?);**
- daje mnenja in svetuje (*should*),
- **prosi za nekaj (Can I have ...?),**
- **naroča, ukazuje, prosi, da nekdo nekaj napravi (velelnik),**
- **predlaga nekaj, povabi (let's, do you want to ...).**

Družabni stiki

Udeleženec:

¹ Podrobnejši zgledi so v publikaciji: *Katalog znanja za osnovno šolo: Angleški jezik*. Zavod RS za šolstvo 1995.

- pozdravi, se posloviti;
- vpraša nekoga po počutju; pove, kako je;
- se zahvali in odzove;
- nekaj izroči, dá ;
- predstavlja osebe;
- pritegne pozornost oz. nagovori;
- čestita ter se odzove;
- se opraviči in se odzove na opravičilo.

3.6 Samostojno učenje in družbeno-kulturne sposobnosti

A. Spretnosti

Udeleženci se učijo uporabljati razne vire, kot so učbeniki, slovarji in priročne slovnice.

Udeleženci se vpeljujejo v rabo dvojezičnih slovarjev (angleško-slovenski in slovensko-angleški):

- iskanje gesel v dvojezičnih slovarjih,
- razumevanje funkcije besed in pomenov,
- razumevanje razlage pomena,
- branje fonetičnega zapisa.

Udeleženci se vpeljujejo v rabo priročnih slovníc z razlagami v slovenščini, prirejenih za udeležence: z uporabo kazala vsebine, stvarnega kazala hierarhije naslovov in oštevilčenja poiščejo določene informacije.

B. Procesni cilji

Udeleženci:

- osredotočajo svoje učenje: povezujejo nove informacije s tem, kar že znajo, usmerjajo pozornost, odlagajo govor z namenom, da se osredotočijo na poslušanje,
- razvrščajo in načrtujejo učenje: spoznavajo načine učenja jezika, organizirajo si kraj in čas učenja, postavljajo si kratkoročne in dolgoročne cilje učenja, ugotavljajo namen dejavnosti in nalog, načrtujejo, kako se bodo lotili naloge ali dejavnosti, iščejo in uporabljajo različne možnosti za vajo in urjenje,
- spremljajo in vrednotijo svoje učenje,
- povezujejo nove informacije s starimi, znanje prenašajo v nove položaje,
- ustvarjajo miselne povezave (asociacije), uporabljajo podobe in zvoke (miselni vzorci, ključne besede, zvočne podobe besed),
- zapisujejo, povzemajo, označujejo, podčrtujejo,
- spodbujajo sami sebe (pozitivna gesla, samonagrajevanje), manjšajo strah, bojazni (tehnike sproščanja, uporaba primerne glasbe),
- sodelujejo z drugimi - npr. s sošolci ali s tistimi, ki znajo ciljni jezik,
- vživljajo se v druge (empatija), npr. razumevanje drugih ljudi, zavedanje misli in občutij drugih.

3.7 Teme

Tematska področja, ki jih obravnavamo pri pouku angleščine, se lahko precej navezujejo na vsebine drugih šolskih predmetov. Teme so podlaga za jezikovne dejavnosti, s katerimi udeleženci razvijajo svoje jezikovno znanje in sposobnosti, stališča, vrednote ipd., vendar pa od udeležencev ne pričakujemo reprodukcije te vsebine.

Teme izbirajo učitelji po naslednjih načelih:

- postopnost vpeljevanja: od bližnjega k daljnemu, od znanega k neznanemu, od lažjega k težjemu,
- skladnost z drugimi vzgojno-izobraževalnimi področji,
- skladnost z interesi, sposobnostmi in starostjo udeležencev,
- aktualnost,
- potreba/uporabnost,
- pedagoška vrednost,
- pogostost .

Pri izbiri tem sodelujejo tudi udeleženci glede na svoje potrebe in interese.

Teme je ravno zaradi možnosti ciklične obravnave zelo težko opredeliti po razredih. Mogoče jih je obdelati s stališča udeležencev, pozneje pa glede na pojav ali iz zornega kota drugih. Pri temi Hrana in pijača na primer udeleženci zelo zgodaj poimenujejo osnovno hrano in pijačo, povedo, kaj jim je všeč in kaj ne, in ugotavljajo, kaj je všeč ali ni všeč sošolcem. V višjih razredih in v povezavi z drugimi predmeti oz. področji (npr. biologija, geografija) pa se širi besedišče, udeleženci govorijo npr. o zdravi prehrani, hranitvenih navadah Slovencev, posebnostih hranjenja v drugih kulturah itn. V tem primeru gre tudi za povezovanje pouka angleščine z drugimi predmeti. Tema Skrb za okolje se povezuje s biološkimi, kemijskimi, ekološkimi vsebinami, Zanimivosti kraja in dežele z geografijo, zgodovino itn.

Predlagane teme za izbiro besedil oz. obravnavo pri pouku angleščine

Teme so navedene linearno in se omenjajo samo enkrat. Mogoče pa je iste vsebine obdelati razširjeno in utrjevati v različnih dejavnostih. Tako se iste vsebine lahko pojavljajo večkrat, po navadi v drugih in glede na prejšnje znanje zahtevnejših komunikacijskih položajih.

- predstavljanje sebe in drugih; videz, telo in deli telesa
- oblačila
- hrana in pijača
- počutje in bolezni
- interesi, želje, čustva, občutki (npr. sreča, presenečenje)

- družinski člani, prijatelji
- poklici

- učilnica, šolski predmeti
- zabava, konjički, vzorniki

- dom, prostori in oprema v stanovanju
- zanimivosti kraja in dežele
- promet
- barve, oblike
- časovna razmerja: ure, koledar
- vreme, podnebje
- živali, domače živali
- sporazumevanje v različnih okoljih in nejezikovna izrazna sredstva
- osnovne navade (lastne in tuje) in šege
- prazniki in osebni prazniki, voščila, čestitke
- sodobna tehnologija, npr. računalniška, elektronski mediji itn.

3.8 **Medpredmetne povezave**

Angleščina je tesno povezana s slovenščino. Vse medpredmetne povezave so načrtno usmerjene k osmišljanju vsebin pouka angleščine in drugih predmetov.

Pri vsebinah, ki jih udeleženci obravnavajo pri pouku angleščine, lahko zagotovimo povezanost tudi s poukom **naravoslovnih** in **družboslovnih** predmetov.

Povezave z drugimi predmetnimi področji so mogoče na:

- vsebinski ravni (iste teme),
- ravni znanja in sposobnosti (npr. pri angleščini udeleženci razvijajo sposobnosti razumevanja pisnih besedil, kar jim pomaga pri pridobivanju informacij iz pisnih besedil tudi pri drugih predmetih),
- organizacijski ravni (delo pri medpredmetnih projektih in drugih oblikah dela).

4 **STANDARDI ZNANJA**

Standardi znanja so navedeni za temeljno in višjo raven, sledijo minimalni standardi znanja, in sicer za:

- sposobnost razumevanja govornih in pisnih besedil (poslušanje in slušno razumevanje, branje in bralno razumevanje),
- sposobnost oblikovanja govornih in pisnih besedil,
- sposobnost interpretacije in uporabe jezikovnih sredstev na leksikalni, fonološki, oblikoslovnih in skladenjski ravni glede na pragmatične in medkulturne okoliščine sporazumevanja.

Temeljni standardi znanja opisujejo udeleženčevo jezikovno ravnanje, s katerim pokaže, da udeleženec obvlada program učenja angleščine ob koncu osnovne šole.

Udeleženci pokažejo, da dosegajo standarde znanja na vseh področjih, razen pri izrazitih individualnih posebnostih (npr. motnje branja in pisanja – legastenija, govorne motnje, izrazite osebnostne posebnosti itn.). Okoliščine, ki omogočajo udeležencu, da pokaže dosežene standarde znanja, so spodbudno in sproščeno delovno ozračje, primeren čas za razmislek in odgovor ter dejavnosti in teme, ki udeleženca motivirajo, ker so povezane z njegovimi interesi in stopnjo zrelosti.

Standardi znanja na višji ravni so opisani tako, da zajemajo temeljno raven, spreminjajo pa se lahko zahtevnost besedil, pravilnost in zanesljivost udeleženčevega jezikovnega ravnanja, s stopnjo vodenja pri posameznih dejavnostih itn.

4.1 Poslušanje in slušno razumevanje

Udeleženci poslušajo besedila, ki so tematsko in žanrsko primerna njihovi starosti. To so lahko funkcionalna besedila, npr. dvogovori ali pogovori več oseb, lahko pa prozna in pesniška umetnostna besedila (zgodbe, pesmi, izštevanka ipd.). Na zahtevnost ali težavnost besedila vpliva več dejavnikov: jasnost izraženih misli, logična in smiselna zgradba besedila, izraziti prehodi (First, then, finally...), ponavljanja in vzporedne strukture, izbor in gostota neznanega besedišča, slovnična sredstva, podpora (vidna, slušna ...), poleg tega pa tudi hitrost govora, jasnost izgovarjave, narečne značilnosti, šumi in motnje ipd. Zahtevnost besedila naj bo torej prilagojena omejenemu jezikovnemu znanju udeležencev. Zahtevnosti besedila prilagajamo tudi vrste dejavnosti, s katerimi razvijamo in preverjamo podspretnosti. Če razvijamo sposobnost razumevanja glavne misli (o čem pripoveduje besedilo) ali pripravimo vodeno nalogo, je lahko besedilo zahtevnejše, daljše. Na zahtevnost pa seveda vpliva tudi vrsta odziva: nebesedni, besedni: enostavni - zapleteni, samostojni - vodeni itn.

Cilj	Opredelitev znanja	
	Temeljna raven	Višja raven
Udeleženci razumejo navodila	Udeleženci razumejo in upoštevajo vsa preprosta in nekatera bolj zapletena, a jasno oblikovana navodila za delo v razredu in za dejavnosti. Navodila po potrebi spremlja vidna podpora. <i>Udeleženci pokažejo razumevanje z upoštevanjem navodil, z izdelki ali drugim nebesednim odzivom ter z besednim odzivom.</i>	Isto; navodila in napotki so daljši in bolj kompleksni.
Udeleženci poiščejo podatke v besedilu	Udeleženci poslušajo besedilo (živi govor ali posnetek). Med poslušanjem so pozorni le na podrobnosti, za katere se dogovorijo vnaprej, ki jih zahteva naloga ali jih iščejo sami. Besedilo je razločno artikulirano, s	Isto; iskanih podatkov je lahko več ali so različnih vrst.

	<p>širšo tematiko, ki pa jo udeleženci poznajo. Besedila so različnih vrst (npr. zgodba, spored, opis poti ...).</p> <p><i>Udeleženci se ob določeni informaciji odzovejo nebesedno (npr. s telesnim odzivom, zapisom v preglednici, sliki) ali s krajšim besednim odzivom (npr. odgovor na vprašanje). Daljši besedni odziv je lahko govorni ali pisni, npr. odgovor na vprašanje.</i></p>	
<p>Udeleženci razumejo pglavitno misel sporočila</p>	<p>Udeleženci poslušajo besedilo: vir je živi govor, avdio ali video posnetek. Med poslušanjem so pozorni na glavne misli sporočila.</p> <p>Besedilo je krajše, iz širšega, a udeležencem znanega tematskega področja.</p> <p><i>Po poslušanju udeleženci pokažejo, da razumejo glavne misli besedila, s preprosto govorno vodeno nalogo (npr. <i>What is the story about?</i>). Daljši odziv (npr. pripoved, o čem govori besedilo) je lahko v slovenščini.</i></p>	<p>Isto; besedilo je lahko daljše ali bolj kompleksno (jezikovna sredstva: besedišče, skladnja, zgradba besedila) in govor je nekoliko hitrejši.</p>
<p>Udeleženci razumejo pomembne podrobnosti v besedilu</p>	<p>Udeleženci poslušajo besedilo. Med poslušanjem so pozorni na podrobnosti. Besedilo je s tematskega področja, ki ga poznajo, in je blizu udeležencem interesom.</p> <p><i>Udeleženci po poslušanju pokažejo razumevanje nekaterih pomembnih podrobnosti (izbor izmed kdo, kaj, kje, kako, čigav, kateri, koliko) z vodeno pisno ali govorno nalogo, ki zahteva nebesedni ali kratek besedni odziv, npr. urejanje podatkov, slik ipd., s pisno ali govorno nalogo, ki zahteva kratek odziv v angleščini (npr. s kratkimi odgovori na vprašanja) ali z opisom podrobnosti v slovenščini.</i></p>	<p>Isto; besedilo je lahko nekoliko daljše in zahtevnejše, misli so še vedno jasno izražene.</p>
<p>Udeleženci prepoznajo zunajbesedilne okoliščine</p>	<p>Besedilo, ki ga poslušajo udeleženci, praviloma spremlja vidna podpora (slike, video). Udeleženci so pozorni na okoliščine sporazumevanja (govorce, razmerja med njimi, razpoloženja, čustva ipd.). Pri samem govornem besedilu ugotavljajo udeleženci nekatere okoliščine sporazumevanja.</p> <p><i>Udeleženci v pogovoru ali v vodeni pisni nalogi ugotovijo nekaj okoliščin sporazumevanja (npr. število, razpoloženje govorcev).</i></p>	<p>Isto; udeleženci prepoznavajo in preprosto v angleščini (ali v slovenščini) interpretirajo okoliščine sporazumevanja.</p>

4.2 Govorno sporazumevanje

Pri govornem sporazumevanju udeleženci pokažejo uporabo jezikovnih sredstev in drugih sposobnosti ter strategij v enogovornih in večgovornih dejavnostih. Sogovorniki so lahko drugi udeleženci ali učitelj. Dejavnosti so vodene in z ustrezno podporo (iztočnice – zapiski itn., besedilo, slikovno gradivo idr.).

Cilj	Opredelitev znanja	
	Temeljna raven	Višja raven
Udeleženci uporabljajo ustrezna jezikovna sredstva	Udeleženci ustrezno poimenujejo predmetni svet okrog sebe in zaprte besedne sklope, širši predmetni svet in pojme. Udeleženci uporabljajo slovnične izrazne možnosti angleščine v obsegu, navedenem pri Jezikovnih sposobnostih in Sporočilnih namenih.	Isto; jezikovna zanesljivost je večja.
Udeleženci uporabljajo komunikacijske strategije	Udeleženci pri govoru uporabljajo mimiko, gibe z roko in vprašanja v angleščini o pomenu ter prošnja za ponovitev. O pomenu nekaterih besed sklepajo iz sobesedila.	Isto; udeleženci uporabljajo bolj raznovrstne komunikacijske strategije in so pri tem samozavestnejši.
Udeleženci govorno sporočajo	Udeleženci sodelujejo v enogovornih, dvogovornih in večgovornih dejavnostih. Dejavnosti so reproduktivne narave in vodene: ob pisni ali slikovni podpori udeleženci opišejo npr. osebo, stvar, kraj ter govorijo o svojih neposrednih izkušnjah in načrtih. Na pobudo za govorno interakcijo se udeleženci govorno odzivajo in izražajo v stavkih.	Isto; udeleženci potrebujejo manj podpore, njihova govorna dejanja vsebujejo elemente analize, sinteze in evalvacije.

4.3

4.4 Branje in bralno razumevanje

Besedila, ki jih berejo udeleženci, so tematsko in žanrsko primerna njihovi starosti in interesom. Besedila so le delno izvorna, večinoma pa prilagojena starosti in jezikovnemu znanju udeležencev. To so lahko npr. zgodbe, članki, opisi, pesmi. Pri opredeljevanju zahtevnosti besedila je pomembno, katere spretnosti preverjamo. Če gre za razumevanje bistva besedila (o čem pripoveduje besedilo), je lahko besedilo tudi zahtevnejše, če gre za razumevanje podrobnosti, mora biti ustrezno lažje.

Cilj	Opredelitev znanja	
	Temeljna raven	Višja raven
Udeleženci prepoznajo zunajbesedilne okoliščine	<p>Udeleženci berejo besedila, ki imajo glede na žanr izrazito in jasno obliko in so, če je treba, opremljena z vizualnim gradivom (npr. slike, preglednice, grafikoni). Pozorni so na okoliščine sporazumevanja (vrsto besedila, avtorja, naslovnika, sporočilni namen: informiranje, pozdravi ...).</p> <p><i>Udeleženci po branju v krajši vodeni govorni (npr. pogovoru) ali vodeni pisni dejavnosti ugotovijo nekaj okoliščin sporazumevanja (npr. vrsto besedila, sporočevalca in naslovnika, pa tudi sporočilni namen).</i></p>	Isto; udeleženci prepoznavajo okoliščine sporazumevanja in jih preprosto (ali v slovenščini) interpretirajo.
Udeleženci razlikujejo med zapisom in izgovorom	<p>Udeleženci se zavedajo, da se pisna in govorna podoba angleščine razlikujeta. Besedišče v besedilih je znano in ne vsebuje zahtevnih sklopov.</p> <p><i>Udeleženci pri glasnem branju pravilno izgovarjajo besede in besedne zveze, ki so jih že slišali pri pouku.</i></p>	Isto; besedila so nekoliko zahtevnejša (besedišče).
Udeleženci poiščejo določene informacije	<p>Udeleženci s tehniko preskakovanja besedila poiščejo podrobnosti, ki jih zahteva naloga, npr. določeno besedo ali frazem, ki se pogosto pojavlja. Besedila so lahko sporedi, obvestila, preglednice, grafikoni ipd., zgodbe, poročila itn.</p> <p><i>Udeleženci se odzivajo nebesedno ali besedno s ponovitvijo iskanih besed ali frazemov ali rešujejo naloge s kratkim besednim odzivom v angleščini.</i></p>	Isto; iskanih podatkov je lahko več ali so različni.
Udeleženci izluščijo pglavitne misli sporočila	<p>Udeleženci s preletavanjem besedila pridobijo splošni vtis o besedilu. Besedilo je krajše, s tematskega področja, ki udeležence zanima in ga poznajo ter ima jasno ubesedena in prepoznavna sporočila.</p> <p><i>Po branju udeleženci sodelujejo v vodeni dejavnosti z nebesednim odzivom ali s kratkim besednim odzivom v angleščini; sodelujejo v vodeni govorni ali pisni dejavnosti (npr. kratki odgovori na nekaj bistvenih vprašanj). Odzivajo se večinoma v angleščini, pglavitne misli pa lahko povedo tudi v slovenščini.</i></p>	Isto; besedilo je lahko daljše in bolj kompleksno.
Udeleženci razumejo pomembne podrobnosti	<p>Udeleženci tiho berejo besedilo. Med branjem so pozorni na podrobnosti, ki so v besedilu jasno ubesedene/izražene. Besedilo je krajše in z znanega tematskega področja.</p> <p><i>Udeleženci pokažejo razumevanje podrobnosti (npr. izbor izmed kdo, kaj, kje, kdaj, čigav, koliko) z vodeno nalogo, ki zahteva nebesedni ali kratek besedni odziv. Ta je lahko govorni ali</i></p>	Isto; besedilo je lahko daljše, iskanih podrobnosti je več.

	<i>pisni. Daljši besedni odziv (npr. pripoved o besedilu) je lahko v slovenščini.</i>	
--	---	--

4.5 *Pisanje in pisno sporočanje*

Cilj	Opredelitev znanja	
	Temeljna raven	Višja raven
Udeleženci zapisujejo	Udeleženci pravilno zapišejo posamezne besede in frazeme. Zapišejo besede, frazeme in nato povedi. <i>Naloge so vodene in praviloma v sobesedilu (npr. dopolnjevanje besedil z vrzelmi, priprava seznamov itn.).</i>	Isto; zapis tudi manj znanega besedišča je zanesljivejši.
Udeleženci pisno sporočajo	Udeleženci v vodenih nalogah napišejo smiselne sklenjene odstavke ali krajša besedila (npr. sporočilo, razglednico, opis, krajše pismo prijatelju o sebi). Sporočilni namen je dosežen z ustreznimi jezikovnimi in drugimi sredstvi.	Isto; besedila so jezikovno korektnejša in ustreznjejša. V besedilih se kažejo posamezni elementi višjih miselnih funkcij.

4.6 *Minimalni standardi znanja*

Minimalni standardi jezikovnih sposobnosti (slovnica in sporočilni nameni) so navedeni **v krepkem tisku** v poglavju Operativni cilji: (A) jezikovne sposobnosti in (B) Sporočilni nameni.

Za doseg minimalnih standardov znanja udeleženci pokažejo znanje in spretnosti pri slušnem in bralnem razumevanju ter govornem in pisnem sporočanju. Pri tvorjenju besedil je dosežen sporazumevalni namen, besedišče pa je omejeno in jezikovna pravilnost nezanesljiva.

1. Poslušanje in slušno razumevanje ter branje in bralno razumevanje

a) Poslušanje in slušno razumevanje

Udeleženci poslušajo kratka besedila z znano tematiko in besediščem, govor je počasen in razločen.

Primeri besedil:

- navodila za delo v razredu,
- sporočila, reklame.
- kratke zgodbe in opisi,
- pogovori o vsakdanjih temah.

b) Branje in bralno razumevanje

Udeleženci berejo krajša funkcionalna besedila (npr. opozorila, sporočila, zapise, anekdote, šale, stripe) in druga besedila, npr. zgodbe, opise, poročila, v katerih je sporočilo jasno ubesedeno. Besedila so s tematskega področja, ki je udeležencem znano iz pouka.

Udeleženci:

- sledijo preprostim navodilom za delo,
- poiščejo določene informacije,
- pokažejo razumevanje bistva besedil in najpomembnejših podrobnosti z ustreznim nebesednim odzivom in besednim odzivom:
 - s kratkimi odgovori na odločevalna vprašanja o besedilu,
 - z odgovori na nekaj določevalnih (Wh-) vprašanj,
 - s pripovedjo v slovenščini o poslušanem besedilu,
- prepoznajo in v kratkih povedih opišejo jasno izraženo razpoloženje govorca(ev).

2. Govorno sporočanje

Udeleženci v krajši vodeni ali delno vodeni interakciji s sogovornikom (učiteljem ali udeležencem), ob vidni ali pisni podpori govorijo o znanih temah (opis oseb, stvari, krajev; udeleženčeve izkušnje, npr. rutinska opravila).

Pri udeleženčevem govoru je pomembno, da je sporočilni namen razumljiv in komunikacija ni prevečkrat prekinjena. Dopuščamo slovnične pomanjkljivosti, napake pri izgovarjavi in intonaciji.

3. Pisanje in pisno sporočanje

Udeleženci z modeli ali iztočnicami:

- napišejo odstavek ali krajše besedilo (npr. sporočilo, dialog, razglednico),
- opišejo osebo (videz, konjičke, kaj jim je všeč in kaj ne), sliko, stvar ipd.

Dopuščamo okorno izražanje, oblikovne slabosti pravopisne ter jezikovne napake, ki bralca ne ovirajo pri razumevanju bistva oziroma sporočilnosti besedila.

Udeleženci naj ob koncu programa osnovne šole dosegajo navedene minimalne standarde znanja pri vseh štirih spretnostih, razen pri udeleženčevih objektivnih, individualnih posebnostih (npr. slepi in slabovidni, gluhi, legasteniki, izrazite učne posebnosti ali osebnostne posebnosti).

5 SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pri poučevanju tujih jezikov je zelo pomemben odnos, ki ga učitelj ustvari z udeleženci. Če je ta odnos pristen in učitelj udeleženca upošteva kot enakopravnega sogovornika pri pogovoru, potem je učenje in usvajanje jezika mnogo večje in učinkovitejše. Učitelj se trudi, da je ozračje v razredu prijazno, sproščeno, hkrati pa delavno. Udeležence skuša spoznati in upoštevati njihove individualne posebnosti in sposobnosti ter jih motivira, da svoje sposobnosti kar najbolj razvijajo. Učenje tujega jezika pod prisilo ali v strahu je neučinkovito, komunikacija pa šibka ali celo nemogoča.

Pouk angleščine v programih za odrasle zahteva, da je učitelj še strpnejši. V ta program se vključuje le ozka populacija udeležencev, ki so se lahko angleščine že učili v redni osnovni šoli, lahko pa tudi ne.

Pouk angleščine naj vedno izhaja iz zadnjih dognanj uporabnega jezikoslovja, pedagoških in psiholoških ved o učenju in poučevanju jezika in iz pozitivnih domačih in tujih izkušenj pri učenju in poučevanju jezikov. Na njih temeljijo tudi ta didaktična priporočila, ki skušajo povezati spoznanja teorije s prakso ter želijo biti dovolj splošna, dinamična in nedogmatična, da bodo učiteljem v pomoč, hkrati pa ne bodo omejevala njihove ustvarjalnosti.

Sodoben pouk angleščine naj bo načrtovan tako, da je osredotočen na udeležence in na proces učenja. To pomeni, da upošteva udeleženčevo starost, sposobnosti, potrebe in interese, hkrati pa ponuja čim več možnosti za ustvarjalno sodelovanje. Zdajšnje udeležence obkroža veliko informacij, zato se spreminja tudi učiteljeva vloga. Pri pouku angleščine učitelj ni več edini vir znanja in informacij, marveč usmerjevalec, spodbujevalec učenja. Tudi poučevanje ni preprosto prenašanje znanja. Učitelj naj udeležence spodbuja k razmišljanju, samostojnemu učenju, uporabi znanja in razmišljanju o svojem delu.

Poleg jezikovnega znanja in sposobnosti razvijajo udeleženci v skladu s splošnimi cilji predmeta tudi miselne, socialne in druge sposobnosti. To jim omogoča uporaba ustreznih oblik dela in dejavnosti, npr. delo v dvojicah ali skupinah, s katerimi udeleženci razvijajo sposobnosti sodelovalnega učenja, samozavest in pozitivno samopodobo.

Dejavnosti naj bodo čim raznovrstnejše, kajti le tako bodo udeleženci primerno motivirani, hkrati pa bodo lahko razvijali različne sposobnosti in spretnosti. Pri načrtovanju pouka naj učitelji upoštevajo različne spoznavne in učne stile udeležencev, zato pripravijo dejavnosti za vizualne (vidne), slušne, in kinestetične (gibalne) stile učenja. Dejavnosti naj vsem udeležencem omogočajo, da vanje včlenjujejo svoje izkušnje in spoznanja ter se učijo kritično sprejemati informacije. Udeleženci naj prevzemajo odgovornost za samostojno delo, tako da bodo manj odvisni od učiteljev. Zavedajo naj se, da je njihov uspeh povezan z vrsto nejezikovnega znanja in uspešnih učnih strategij, ki omogočajo samostojnejše učenje. Pri razvijanju jezikovnega znanja pa se udeleženci uče uporabljati tudi slovarje, priročnike in druge pripomočke.

Pri pouku učitelji uporabljajo metodo pozitivne motivacije, ki spodbuja udeležencev trud, in se ogibajo negativni kritiki, ki zavira komunikacijo v razredu. Popravki učiteljev naj bodo spodbudni in temeljito razloženi, udeležencem je treba kar največkrat omogočiti, da se popravijo sami ali med seboj.

Učni pripomočki

Sodoben pouk angleščine naj bo organiziran, poteka naj s sodobnimi pripomočki za celostno usvajanje jezika: z bogatim slikovnim gradivom za nazoren prikaz določene tematike in spodbujanje pomnjenja, z realijami, izvirnim jezikovnim gradivom, avdio- in videogradivom, po možnosti pa tudi s posebej pripravljeno računalniško programsko opremo ali s komercialnimi računalniškimi programi, npr. urejevalniki besedil.

Učenje z uporabo računalnika udeleženca zelo motivira in jih spodbuja k samostojnemu delu.

Učitelj lahko uporablja računalnik v različnih fazah pouka, na primer pri vpeljevanju nove snovi, utrjevanju ali preverjanju znanja. Sodobni programi za razvijanje sposobnosti branja, pisanja, jezikovnega znanja, besedišča, poslušanja in govora, omogočajo učitelju prilagoditev besedil in nalog za doseganje določenih ciljev in za diferenciacijo nalog, nekateri pa so uporabni in dosegljivi tudi za samostojno delo v knjižnici ali doma. Pri pouku angleščine je smiselno uporabljati internet, ki je neusahljiv vir avtentičnega jezika. Delo z računalnikom pa mora učitelj načrtovati in voditi, da tako učenje omogoča doseganje ciljev pouka angleščine. Učitelj lahko k načrtovanju in pripravi dela pritegne tudi udeleženca, zlasti tiste, ki znajo spretno ravnati z računalnikom.

Organizacija pouka

Pouk v osnovni šoli za odrasle je razdeljen na osemnajst tednov. Priporočamo, da dnevno skupno število ur pouka na dan ne presega dveh šolskih ur. Predlagamo, da se pouk v šestem razredu organizira dvakrat na teden po dve šolski uri, v sedmem, osmem in devetem razredu pa dvakrat na teden: enkrat po dve šolski uri in enkrat ena ura.

Učenje angleščine poteka celostno, pri tem pa udeleženci razvijajo sposobnosti poslušanja in slušnega razumevanja, branja in bralnega razumevanja, govornega in pisnega sporočanja. Jezikovne sposobnosti (slovnica, besedišče) so podlaga tem dejavnostim. V nadaljevanju predlagamo nekaj načinov za razvijanje teh sposobnosti in znanja.

5.1 Poslušanje in slušno razumevanje

Besedila, ki jih udeleženci poslušajo, ustrezajo njihovim kognitivnim sposobnostim, starosti, interesom in potrebam. Misli so izražene jasno in neposredno ter si logično sledijo, v pomoč so ponavljanje in vzporedne strukture. Govor je nekoliko počasnejši od normalnega, izgovarjava je jasna, govorniki pa nimajo posebnih narečnih značilnosti. Priporočamo, da sodelujejo tudi rojeni govorniki angleščine v živo ali ob uporabi avdio- in videogradiva.

Udeleženci razvijajo svoje sposobnosti slušnega zaznavanja, razlikovanja in razumevanja pri vsakem stiku z govornimi besedili v angleščini, sistematično pa z

dejavnostmi za razvijanje teh sposobnosti. Dejavnosti so lahko z nebesednim ali besednim odzivom, samostojne ali integrirane z drugimi sposobnostmi (npr. govor, pisanje).

Glede na sosledje govorimo o treh vrstah dejavnosti:

a) **Dejavnosti pred poslušanjem**, npr.

- pogovor o temi besedila,
- proučevanje slikovnega gradiva,
- predstavitev ključnih fraz / besed,
- preverjanje dosedanjega poznavanja teme/vsebine (z vodenimi nalogami, kot je izpolnjevanje preglednic ipd., vprašnji),
- seznanitev z nalogo, ki jo bodo reševali med poslušanjem.

Te dejavnosti usmerjajo pozornost udeležencev na besedilo, ki ga bodo slišali, in preverjajo poznavanje teme, besedišča ipd.

b) **Poslušanju vzporedne dejavnosti**, npr.

- nebesedni odziv (risanje, barvanje, izpolnjevanje preglednic, obkrožanje, sledenje besedilu na sliki, dopolnjevanje slike),
- kratek besedni odziv (udeleženci vpišejo posamezne besede v preglednici, poimenujejo osebe in stvari, dopolnjujejo besedilo z redkimi vrzelmi).

Ko so udeleženci osredotočeni na poslušanje, ne morejo hkrati brati daljših besedil in zapisovati, zato pripravimo ustrezne vzporedne naloge z minimalnim branjem in kratkim odzivom. Namen teh nalog je zapisovanje podatkov, ki jih udeleženec pridobi s poslušanjem, in ugibanje o tem, kar bo v besedilu sledilo.

c) **Dejavnosti po poslušanju**

Udeleženci se na besedilo odzivajo:

- *nebesedno*, npr.
 - s telesnim odzivom (dvignejo roko ob dogovorjeni informaciji, opravijo dejavnost ipd.),
 - druge nebesedne dejavnosti: označijo, uredijo, razvrstijo ali dopolnijo slike, rišejo, sledijo grafični podobi - zemljevidu ipd.) ali
- *besedno*, npr.
 - z odgovori na odločevalna vprašanja, Wh-vprašanja, prav/narobe/ni v besedilu, z reševanjem nalog izbirnega tipa,
 - z vpisovanjem manjkajočih besed v besedilu, zapisovanjem podatkov,
 - povezovanjem besedila s slikami, govorcev z izjavami,
 - obnovo ali pripovedovanjem o vsebini.

S temi dejavnostmi razvijamo in preverjamo doseganje ciljev poslušanja in slušnega razumevanja.

Primeri vrst besedil, ki ji udeleženci poslušajo:

- zgodbe, poročila, opisi (oseb, krajev, dogodkov, dejavnosti ipd.),

- pogovori dveh ali več ljudi o vsakdanjih temah in v vsakdanjih okoliščinah (npr. dom, nakupovanje, razred itn.),
- intervjuji, navodila (npr. recepti, opis poti, navodila za uporabo),
- radijske in TV- reklame (npr. za hrano in pijačo itn.),
- vremenska poročila in napovedi, pesmi in izštevank; anekdote itn.

5.2 Govorno sporočanje

Čeprav komunikacijski način poučevanja zadeva razvijanje vseh spretnosti in povezovanje njihove uporabe, je treba nameniti pozornost razvijanju govornih spretnosti, ki bodo udeležence usposobile in jih opogumile, da se v različnih vsakdanjih položajih in posebnih okoliščinah primerno odzovejo. Uspešne so tiste dejavnosti, pri katerih sodeluje kar največ udeležencev, ki glede na svoje znanje in interese ustvarjalno sodelujejo. To jim omogočimo z delom v dvojicah ali majhnih skupinah. Dobra organizacija dela v skupinah prepreči težave z disciplino ter premosti razlike v znanju in sposobnosti udeležencev.

Dejavnosti udeležencev so praviloma dvogovorne ali večgovorne, izjemoma enogovorne. Najpogosteje gre za osebni stik govorcev, lahko pa simulirajo telefonski pogovor.

Govorne dejavnosti so večidel vodene. Udeleženci igrajo igre, odgovarjajo na vprašanja, menjavajo informacije (t. i. information gap), pozneje igrajo vloge, se pogovarjajo s sošolci, delavci šole ali starši (intervju), postopno pa vpeljujemo tudi samostojnejše dejavnosti (pripovedovanje, poročanje). V pogovoru naj udeleženci menjavajo mnenja o stvareh in okoliščinah. Pomembno je, da je namen pogovora smiseln, tako da udeleženci v resnici iščejo informacije, pridejo do neke ugotovitve ali realnega sklepa, v katerem oblikujejo svoja stališča.

Temo pogovora učitelj najprej predstavi ali pa jo udeleženci prepoznajo iz položaja ali slikovnega gradiva. Navodila morajo biti čim jasnejša, naredimo lahko še vzorčni primer. Včasih že sama tema spodbudi udeležence, da začno govoriti, spet drugič pa je treba premagati začetno zadrego z izbiro poročevalca ali pa s tem, da določimo vrstni red poteka pogovora. Za udeležence je pomemben namen vaje, ki se pokaže v končnem dosežku, zato moramo ob koncu dejavnosti narediti povzetek na različne načine: udeleženci lahko predstavijo svoje dosežke in jih ovrednotijo, lahko pa, upoštevajoč različne sklepe skupin, sestavimo skupinsko različico rešitve.

Udeleženci se učijo ustvarjalno sodelovati v pogovoru. Pogovorne spretnosti naj vsebujejo tudi sposobnost, da prisluhnemo tistemu, kar želi kdo povedati, in ga ne prekinjamo po nepotrebnem, ter sposobnost, da primerno in jasno povemo, kar je bistveno.

Pri govoru v angleškem jeziku udeleženci razvijajo različne komunikacijske strategije, ki jih uporabljajo tudi v maternem jeziku in prvem tujem jeziku: kadar iščejo, kaj in kako bi kaj povedali, uporabljajo mašila, pomembne vsebine ponavljajo ali parafrazirajo. Besede, ki se je ne spomnijo, naj nadomestijo s splošnejšo besedo ali zaimkom, z opisom ali bližnjimi sopomenkami, pomagajo pa si lahko tudi z gibi rok, s prikazom in z mimiko.

Učitelj je pri pouku pozoren na elemente, ki pripomorejo k učinkovitejšemu govoru, in nanje opozarja tudi udeležence. Ti elementi so naštet v poglavju o preverjanju in ocenjevanju znanja.

Izgovarjava

Izgovarjava, intonacija, naglasi in poudarki se razvijajo vsa leta učenja. K temu pripomorejo ustrezni modeli, učiteljeva zgledna izgovarjava in občasne vaje za boljšo izgovarjavo.

Od udeležencev pa ne pričakujemo, da bodo govorili kot rojeni govorniki ene od različnih angleščine, bodisi britanske, ameriške ali katere druge. Tudi dosledna raba samo ene je ob obilnih možnostih učenja ob različnih medijih nemogoča (usvajanje jezika), prizadevamo pa si, da bi bila njihova izgovarjava razumljiva in sprejemljiva.

Popravljanje odklonov in napak

Odkloni so vmesne faze pri razvijanju jezikovnih sposobnosti in kažejo, kakšen je jezikovni razvoj posameznih udeležencev. Učitelju so zato pomembna povratna informacija o napredku udeležencev in pomoč pri načrtovanju pouka.

Kadar udeleženci vadijo natančnost govora, jih opozorimo na napake. Popraviti naj jih skušajo sami ali s pomočjo sošolcev, šele nato jih popravi učitelj. Med vajo spontanega, tekočega govora pa udeležencev ne prekinjamo. Napake si zapišemo, jih prikažemo in popravimo po dejavnosti ali pa pripravimo primerne vaje za njihovo odpravljanje. Prepogosto prekinjanje in popraviljanje namreč vzgaja od učitelja odvisne, skromne, nesamostojne in plahe uporabnike jezika.

5.3 Branje in bralno razumevanje

Branje je zelo dejaven proces, saj nenehno zajema napovedovanje, preverjanje domnev ali napovedi in postavljanje vprašanj.

Besedila in razvijanja sposobnosti branja in bralnega razumevanja se lotevamo celostno, to je s stališča celotnega besedila in obbesedilnih prvin (npr. slikovno gradivo, oblika besedila). Udeleženci predvsem sprejemajo in razumevajo besedilo v smiselnih sklopih in ne besedo za besedo. Prve vaje v branju so namenjene temu, da se udeleženci zavedo razlik med pisno in govorno angleščino, vaje bralnega razumevanja pa so namenjene usposabljanju udeležencev, da bodo lahko nova ali neznana besedila brali ustrezno hitro in jih glede na njihov namen primerno razumeli.

Poleg tradicionalnih vrst besedil se začno udeleženci učiti brati preglednice, grafikone in podobno.

Delo z besedilom lahko razdelimo na tri stopnje:

a) Dejavnosti pred branjem

Najpogosteje so to govorne naloge. Namen dejavnosti pred branjem je, da udeležence k branju pritegnemo, v njih zbudimo zanimanje, aktiviramo njihove izkušnje, udeleženci osvežijo prejšnje znanje o temi in s tem jih pripravimo na delo. Včasih se predbralne dejavnosti osredotočajo na jezik, na nekatere dele besedišča ali na slog pisanja.

Dejavnosti so na primer:

- ugibanje o vrsti in/ali vsebini besedila, sporočilnemu namenu,
- napovedi, ki jih po branju udeleženci poskušajo potrditi ali zavreči.

b) Branju vzporedne dejavnosti

Dejavnosti naj bodo omejene in izbrane, odvisno od zahtevnosti in dolžine besedila. Udeleženca naj ne ovirajo pri branju in tako onemogočajo razumevanje. Dejavnosti z nebesednim ali kratkim besednim odzivom so npr.:

- sledenje navodilom (receptom, navodilom za izdelavo, opisom smeri),
- prenašanje podatkov v preglednice,
- povezovanje besedila s slikami ali diagrami,
- podčrtovanje zanimivih in uporabnih izrazov,
- delanje zapiskov, zapisovanje svojih odzivov na besedilo,
- urejanje pomešanih gesel, slik.

c) Dejavnosti po branju

Te dejavnosti so navadno namenjene preverjanju razumevanja prebranega besedila. To so na primer:

- odgovori na vprašanja, izbira pravih in napačnih trditev,
- urejanje pomešanih delov besedila (stavkov, odstavkov),
- lastna razlaga besedila, lahko tudi v slovenščini.

Uporabimo tudi nekatere dejavnosti, naštetih pri branju vzporednih dejavnosti.

Zaradi močne medsebojne povezave med branjem in pisanjem so dejavnosti po branju lahko vezane na vaje v spretnostih pisnega ali govornega sporočanja. Udeleženci lahko pripovedno besedilo spremenijo v dramsko, intervju v igro vlog, zgodbe lahko ilustrirajo, z jezikovnega vidika pa lahko zgodbo npr. napišejo v drugem času ali z nadomeščanjem besed s sopomenkami.

Vrste besedil, ki jih berejo udeleženci:

- krajše pripovedi, zgodbe, pesmi, izštevance,
- šale, anekdote, stripi,
- zasebna pisma, razglednice,
- zapiski, sporočila,
- obvestila, oglasi in reklame, radijski in TV sporedi,
- opisi oseb, živali, krajev, postopkov,
- pripovedi in poročila o dogodkih in dejavnostih,
- navodila (za uporabo, igro),
- recepti, opisi poti ali smeri,
- kratki življenjepisi (npr. znanih glasbenih zvezdnikov, športnikov, pisateljev in umetnikov),
- članki iz revij za učenje angleščine.

itn.

Zahtevnost in dolžina besedil naj bosta prilagojeni starosti udeležencev in omejenemu jezikovnemu znanju.

5.4 *Pisanje in pisno sporočanje*

Pisanje se bistveno razlikuje od govora. Med bralcem in piscem navadno ni neposrednega stika in pisec nima povratne informacije o razumevanju besedila.

Napake, ki jih pri govoru dopuščamo, so pri pisanju nesprejemljive, nekoherentnost pa povzroča bralcu velike težave in lahko onemogoči sporazumevanje. Zato mora biti pisanje natančnejše in še bolj organizirano kot govor, pisec pa mora imeti dovolj časa, da dobro premisli ter svoje osnutke preoblikuje in dodela.

Pisanje, in še posebno pisno sporočanje, je spoznavno zahtevna dejavnost, zato jo v osnovni šoli razvijamo le v omejenem obsegu.

Pri pisanju govorimo o spretnosti pisanja (prepisovanja, zapisovanja) in o pravem pisnem sporočanju.

Udeleženci morajo imeti razlog za pisno sporočanje. Pred pisanjem se o temi pogovarjajo, poslušajo ali berejo besedilo. Ob tem nizajo miselne zveze in krešejo domislice, ugotavljajo ključne ali vezne besede in fraze, oblikujejo vodilne stavke, delajo zapiske, ki jih pozneje širijo v cele povedi itn. Razprava pred pisanjem in menjava podatkov se lahko razvije tudi ob opisovanju slik, diagramov, predmetov. Začnemo lahko s pisanjem v skupinah, kjer se delo in odgovornost razdelita in potem, ko udeleženci dobro spoznajo zakonitosti pisanja, nadaljujejo individualno. Bralec udeležencev besedil ni le učitelj, pač pa tudi sošolci, starši in širša javnost (projektni izdelki itn.).

Udeleženci ob branju in pisanju spoznavajo najprej zgradbo stavka in povedi, potem tudi odstavka in besedila ter postopno začenjajo razvijati nekatere osnovne strategije smiselne zgradbe pisnega sestavka (diskurzne sposobnosti).

Pravopis

Pravilen zapis besed, velike začetnice in ločila spadajo k učenju pisanja, vendar niso poglobilni cilj. Udeleženci se navajajo, da med končnim urejanjem pregledajo besedilo tudi iz tega zornega kota in popravijo pomanjkljivosti.

Pravopisno pravilnost pa lahko razvijamo tudi z nareki. Hkrati s pravopisno pravilnostjo razvijajo udeleženci tudi druge sposobnosti (pozornega poslušanja, razločevanja glasov in besednih zvez, razumevanja besedila in zvez med deli besedila). Praviloma narekujejo povedi ali še bolj besedila. Narekuje lahko učitelj ali pa udeleženci, če ima vsak en del povedi ali besedila (medsebojni narek). S pomočjo nareka pa udeleženci dopolnjujejo besedilo z vrzeli ali dokončajo besedilo. Kot pri vsaki drugi interakcijski dejavnosti udeleženci pri nareku razvijajo sposobnosti sodelovalnega učenja.

5.5 *Razvijanje jezikovnih sposobnosti*

Poučevanje slovničnih struktur naj ne bo osrednje opravilo učiteljev, ima naj le podporno vlogo. Jezikovne sposobnosti udeležencem pomagajo pri razumevanju besedil in sporočanju. Te sposobnosti si pridobivajo udeleženci postopno, vendar ne po navidezni formalni enostavnosti oz. zapletenosti (npr. glagolski čas sedanjik ('present simple') še ne pomeni, da je za učenje lažji kot na primer prihodnjik z 'will', in se ga bodo prej ali laže naučili).

Jezikovne zmožnosti začnemo razvijati z opazovanjem jezika, inteligentnim ugibanjem, ki dopušča tudi zmote in odklone, in šele nato preidemo k prepoznavanju struktur, ugotavljanju pravil, urjenju in rabi. Udeleženci imajo možnost, da usvojene strukture vadijo v preprostih reproduktivnih nalogah, pa tudi v samostojni rabi, čeprav z napakami.

Ciklično vračanje k že znanim strukturam bo udeležencem omogočilo, da pridobijo znanje, ki ga dotlej še niso ter izboljšajo rabo teh struktur.

Slovnične strukture vpeljujemo postopno in jih utrjujemo s smiselnimi vajami v realističnih in komunikativnih položajih. Učenje je učinkovitejše, če so zajete v sobesedilo oz. iz njega izhajajo.

Udeleženci si bodo pomen in rabo slovničnih struktur ter komunikacijskih vzorcev bolje zapomnili, če jih bodo učitelji opozorili na podobnosti oziroma razlike v slovenščini in angleščini.

Da bodo sami znali uporabljati slovnične strukture, je treba veliko smiselnih primerov in upoštevanje dejstva, da je za nekatere slovnične strukture dovolj, da jih udeleženci le prepoznajo in razumejo, druge, omejene, pa naj znajo bolj ali manj zanesljivo tudi samostojno uporabljati (glej Temeljni standardi znanja).

Slovničnih pravil, ki osvetljujejo jezikovne strukture in rabe, pa udeleženci ne reproducirajo, in znanje pravil ni predmet ocenjevanja.

Besedišče

Besedišče je v angleščini zelo pomembno, saj pomeni enote, s katerimi udeleženci gradijo večje enote, to je stavke in povedi.

Besedišče, ki ga udeleženci pridobivajo, je lahko receptivno (pasivno, udeleženci besede le prepoznavajo in razumejo, včasih tudi ob sobesedilu ali le okoliščin) ali produktivno (aktivno, udeleženci znajo besede ustrezno uporabljati v govornem in pisnem sporočanju). Obseg receptivnega besedišča je bistveno večji od produktivnega.

Vrste besed, ki jih pridobivajo udeleženci, so:

- stalne besedne zveze (npr. 'Good morning', 'bread'n'butter' ipd.). Teh se udeleženci učijo kot celote,
- zaprti besedni sklopi: slovnični (zaimki, vezniki itn.) in nekatera poimenovanja (dnevi, številke idr.)
- odprti besedni sklopi oz. t. i. vsebinske besede: samostalniki, pridevniki itn.

Merilo za izbiro besedišča je lahko pogostost rabe besed, vendar besedišče pogosteje izbiramo glede na potrebe udeležencev in cilje pouka, enostavnost/težavnost besed, eno- oz. večpomenskost itn.

Količina leksikalnih enot (besed, idiomov, fraz), predstavljenih v eni učni uri, je odvisna od ciljev pouka in od udeležencev. Če razvijamo receptivno besedišče, je lahko leksikalnih enot več, na produktivni ravni pa lahko pričakujemo bistveno manj enot.

Poučevanje novega besedišča naj izhaja iz sobesedila ali položaja in ob vidnih in drugih podporah v okolju. Za delo z novim besediščem morajo biti udeleženci primerno motivirani, zato so izredno uporabne jezikovne igre, pri katerih udeleženci utrjujejo znanje novih besed v smiselnih položajih, ne da bi se tega zavedali. Besedni zaklad se močno veča tudi z branjem.

Poleg pridobivanja besedišča je treba stalno utrjevati v različnih položajih in besedilih.

Že od vsega začetka naj udeleženci razvijajo metode in sredstva za ohranjanja in dopolnjevanje besedišča (npr. lasten – slikovni slovarček, kartice, miselni vzorci, uporaba slovarjev itn.).

5.6 Vzporedna raba slovenščine in angleščine

Po Zakonu o osnovni šoli je učni jezik v šoli slovenščina, vendar pa pri pouku tujega jezika učitelj uporablja ciljni jezik čim pogosteje, zato da se udeleženci dejavno srečujejo z njim in se ga tako hitreje uče. Učitelj uporablja ciljni jezik v različnih okoliščinah, primerno znanju udeležencev, stopnji zahtevnosti in namenu. Mnogokrat pa se zgodi, da mora učitelj razložiti ali pojasniti v slovenščini npr. pomen pojmov, pravila, strukture, da navodila za delo ipd., kadar jih udeleženci kljub vidnim podporam ali drugim pripomočkom ne razumejo iz položajev, sobesedila in primerov, preveri razumevanje ipd.

Slovenščina se pojavlja tudi v učbeniškem gradivu in v pisnem gradivu, ki ga pripravi učitelj (npr. navodila).

Neznanje ciljnega jezika pa se v življenju premošča s prevajanjem (to je pisna dejavnost, med katero prevajalec prebeseduje besedilo iz enega v drugi jezik) in tolmačenjem, ki pa je govorna dejavnost. V osnovni šoli udeleženci ne predstavljajo besedil iz slovenščine v ciljni jezik ali obrnjeno zato, da bi prevajali in tolmačili, marveč le, odvisno od njihovega znanja, za preverjanje razumevanja v učnem procesu.

Prevajanja ne uporabljamo za ocenjevanje znanja, še zlasti znanja slovnice in besedišča.

5.7 Domače naloge

Domače naloge so sestavni del učenja angleščine. Z njimi naj bi:

- utrjevali in preverjali znanje in sposobnosti, ki jih udeleženci pridobivajo oz. razvijajo pri pouku,
- razvijali strategije samostojnega učenja, udeleženčevo avtonomijo ter s tem soodgovornost za lastno znanje.

Domače naloge morajo biti skrbno načrtovane, imajo naj jasne cilje in navodila in naj ne presegajo udeležencevih zmožnosti. Lahko so diferencirane glede na različne sposobnosti, spoznavne in učne stile ter interese udeležencev. Domača naloga bo smiselna in učinkovita, če bodo udeleženci o njej dobili kakovostno povratno informacijo in jo upoštevali, npr. napravili popravo. Pri določanju obsega domačih nalog in časa, v katerem naj bodo naloge opravljene, moramo imeti v mislih tudi počasnejše udeležence in obveznosti udeležencev pri drugih predmetih. Domače naloge se ocenjujejo le izjemoma, to pa mora biti vnaprej dogovorjeno.

Vrste domačih nalog (primeri):

- pisne naloge (npr. iz učbeniškega gradiva),
- govorne naloge (priprava, izvedba pogovora, intervjuja ipd.),
- projekti (v povezavi z drugimi predmeti),
- priprava in/ali izdelava pripomočkov, zbiranje gradiva,
- urejanje in poprave pisnih izdelkov.

5.8 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Preverjanje in ocenjevanje znanja poteka skladno z načeli tega učnega načrta in cilji pouka, ki jih le-ta opredeljuje in v skladu z veljavnim pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja v osnovni šoli.

Poučevanje je opredeljeno kot osredinjeno na udeležence in učenje, zato tudi pri preverjanju in ocenjevanju vrednotimo udeleženčevo sodelovanje pri učenju. To vrednotenje poteka kot prepoznavanje načinov sodelovanja pri pouku in hkrati zapisovanje dosežkov tega sodelovanja.

Sodobni način preverjanja in ocenjevanja znanja temelji na neposrednem ocenjevanju znanja v okoliščinah ali dejavnostih, ki so čim bolj resnične, udeleženci pa se vanje lahko vživijo. Dejavnosti izbiramo tako, da udeleženci začutijo zvezo med jezikovno rabo v nalogah, ki so največkrat simulirane, in med resnično jezikovno rabo.

Preverjanje znanja je stalni del pouka angleščine, zato poteka vsako šolsko uro. Namen preverjanja znanja je povratna informacija udeležencu o doseženem znanju oz. sposobnostih, npr. sposobnostih razumevanja, sposobnostih govornega in pisnega sporočanja ter znotraj tega jezikovne rabe in drugih sposobnosti, ki jih udeleženci razvijajo pri pouku angleščine. Preverjanje in ocenjevanje učitelju tudi pove, kako uspešne so metode dela, kako primerno je učno gradivo, učni načrt ipd. Izide preverjanja in ocenjevanja učitelj skupaj z udeleženci razčleni in na podlagi ugotovitev oboji uravnavajo svoje dejavnosti. Preverjanje in ocenjevanje znanja naj udeleženca opozori na dosežke in pomanjkljivosti tako, da ga motivira za nadaljnje delo.

Pri angleščini lahko uporabljamo diagnostično, sprotno in končno preverjanje znanja:

- *Diagnostično preverjanje* uporabimo na začetku šolskega leta. Z diagnostičnim preverjanjem ugotavljamo, kaj udeleženci že znajo. V osnovni šoli za odrasle je smotno že na začetku pouka ugotoviti, kakšno je

- *Sprotno preverjanje* uporabljamo med šolskim letom. Z njim ugotavljamo, kako udeleženci dosegajo cilje pouka angleščine ter kakšen je napredek posameznih udeležencev. Ta oblika je tudi najpogostejša in jo podrobneje predstavljamo.
- *Končno preverjanje* znanja lahko uporabljamo ob koncu šolskega leta ali večletnega obdobja, če želimo ugotoviti, kako so udeleženci celostno razvili jezikovno znanje in sposobnosti.

5.8.1 Sprotno preverjanje znanja

Udeleženci naj poznajo cilje pouka angleščine. Seznanjeni so z načini preverjanja znanja in vrstami nalog, standardi in merila za ocenjevanje pa so vnaprej dogovorjeni. Udeleženec z učiteljevo pomočjo ugotavlja svoj napredek, razčleni težave in načrtuje dejavnosti, s katerimi bo premagal pomanjkljivosti. Če se udeleženec uči, mora čutiti, da je lahko uspešen. Učitelj preverja znanje in napredek udeležencev in je do njih spodbuden in strpen.

Pri pouku angleščine preverjamo in ocenjujemo znanje različno, tako da lahko vsak udeleženec pokaže znanje, ki je najskladnejše z njegovim spoznavnim in učnim stilom.

Udeleženčevo jezikovno ravnanje kot izid preverjanja znanja pa lahko tudi opišemo. V opisu so zajete bistvene značilnosti udeleženčevega jezikovnega ravnanja glede na cilje pouka in opredeljene elemente ter merila ocenjevanja. Pri sprotnem zapisu si učitelj lahko pomaga s preglednicami ipd.

Oblike preverjanja znanja so lahko:

- Opazovanje udeleženčevega jezikovnega ravnanja med učnimi dejavnostmi (govornimi), to je pri delu v dvojicah in skupinah, npr. pri igri vlog, predstavitev, pogovorih, pa tudi pri individualnih dejavnostih. Opazujejo lahko učitelj, udeleženci ali oboji. Zapis lahko napravi učitelj v svoj dnevnik/obrazec po dogovorjenih merilih ali pa svoj vtis zapiše (impresionistični način).
- Pisni preskusi znanja. Z njimi preverjamo sposobnost branja in poslušanja, pisnega sporočanja, jezikovno znanje (slovnica na oblikoslovni in skladenjski ravni) in besedišče. Pisni izdelki. To so pisna besedila, ki jih sestavljajo udeleženci.
- Samovrednotenje. S to metodo se udeleženci zavedo ciljev pouka, se navajajo na samokritičnost in prevzemanje odgovornosti za svoje učenje. Samovrednotenje lahko poteka z vprašalniki in drugimi pripomočki, primernimi za stopnjo zrelosti udeležencev (npr. slikovni, vprašanja itn.)
- Preverjanje domačih nalog.
- Mapa (portfelj). V njej udeleženec hrani svoje izbrane izdelke. Portfelj daje pregled udeleženčevih izdelkov v daljšem časovnem obdobju in kaže na njegov individualni jezikovni razvoj. V mapo udeleženci vlagajo svoje izdelke, za katere se z učiteljem dogovorijo na začetku šolskega leta. Prav tako se dogovorijo, po

S (pisnimi) preskusi znanja večinoma preverjamo *dosežke vseh udeležencev* v določenem časovnem obdobju, s sistematičnim opazovanjem govornih dejavnosti in mapo (portfeljem) pa *jezikovno rast posameznih udeležencev v daljšem časovnem obdobju*.

Pri odločitvi o tem, kako bomo preverjali doseganje posameznih ciljev pouka, upoštevamo uravnoteženo preverjanje vsega znanja in sposobnosti, ki jih udeleženci razvijajo pri pouku angleščine, ter skladnost načina preverjanja s tem področjem.

5.8.2 Preverjanje slušnega in bralnega razumevanja

Slušna in bralna besedila naj ustrezajo starosti udeležencev, njihovim interesom in jezikovnemu znanju. Udeleženec naj posluša različne vrste slušnih besedil na avdio- ali videoposnetkih. Hitrost govora naj bo primerna, govorniki pa naj nimajo opaznih narečnih in govornih posebnosti. Besedila, ki jih kdo glasno bere, niso primerna za preverjanje sposobnosti slušnega razumevanja. Ravno tako ne preverjamo sposobnosti bralnega razumevanja tako, da udeleženci glasno berejo. Tako se preverjata le izgovarjava in sposobnost interpretativnega branja. Bralnih besedil ne uporabljamo za preverjanje sposobnosti slušnega razumevanja.

Sposobnost slušnega in bralnega razumevanja lahko preverjamo z nalogami, ki zahtevajo nebesedni odziv (npr. telesni odziv, označevanje zemljevidov, razvrščanje in urejanje slik, risanje) ali kratek besedni odziv (zapis posameznega manjkajočega podatka, kratek odgovor). Z govornimi nalogami (odgovori na vprašanja o besedilu, pogovori o besedilu, obnavljanje itn.) ali s pisnimi nalogami (npr. odprta vprašanja o besedilu, naloge z vrzelmi /t. i. 'cloze/', kratke obnove - lahko tudi v slovenščini) pa preverjamo poleg sposobnosti slušnega in bralnega razumevanja hkrati še druge sposobnosti, vendar ne iščemo pomanjkljivosti v znanju slovnice.

Pisne naloge, s katerimi preverjamo posamezne spretnosti (npr. razumevanje bistva, podrobnosti, položaja ..., iskanje nekaterih informacij ...) naj si udeleženci ogledajo pred branjem/poslušanjem, da lažje osredotočijo svojo pozornost. Navodila morajo biti jasna in nedvoumna, vsebujejo naj tudi primer.

5.8.3 Preverjanje govornega sporočanja

Udeleženec naj med poukom angleščine čim več govori. Dejavnosti, s katerimi preverjamo sposobnosti govornega sporočanja, so različne glede na jezikovno znanje udeležencev. Pogosto so reproduktivne (posnemovalne), postopoma pa vedno bolj interaktivne. Sogovorniki so udeleženci, pa tudi učitelj. Dejavnosti so lahko večgovorne, kot so igra vlog, dialog ali pogovor, ali pa enogovorne, kot so opis, poročilo ipd. Lahko so vezane na slikovne iztočnice ali na besedilo, ki ga je udeleženec poslušal ali prebral.

Pri govoru lahko opazujemo več elementov:

- ustreznost izgovarjave,
- bogastvo in ustrezna raba besedišča,
- slovnična pravilnost in besedni red,
- ustvarjalnost in iznajdljivost v novih okoliščinah,
- ustrezna uporaba osnovnih komunikacijskih strategij,
- ustreznost govora glede na sogovornika in okoliščine,
- gladkost govora,
- poznavanje teme.

Pri posameznih dejavnostih se osredotočimo le na *nekaj* elementov, ki jih opazujemo. Ti elementi imajo pri različnih dejavnosti različen pomen, ravno tako na različnih stopnjah. Če je v ospredju pozornosti tekoči govor, potem ima npr. slovnična pravilnost manjšo vrednost kot npr. ustreznost govora glede na okoliščine. V začetku učenja ne ocenjujemo tekočega govora, saj gre v večini za močno vodene dejavnosti itn.

Udeleženci naj vse te elemente poznajo. Po dogovorjenih merilih (ocenjevalnih lestvic) naj se učijo tudi sami vrednotiti svoje znanje, sodelovanje in napredek. Občasno lahko posnamemo udeležencev govor na avdio- ali videokaseto. Šele tako nekateri opazijo dobre in slabe elemente svojega govora. Napak ne popravljamo med samimi dejavnostmi, še zlasti, če gre za tekoč govor. Učitelj udeležencem poda povratno informacijo v neposredni obliki po končani govorni dejavnosti ali posredno tako, da pripravi dejavnosti, s katerimi bodo udeleženci izboljšali svoje pomanjkljivosti oz. nadalje razvijali svoje sposobnosti.

5.8.4 **Preverjanje pisanja in pisnega sporočanja**

Sposobnost pisnega sporočanja preverjamo s krajšimi besedili, ki jih udeleženci napišejo predvsem s pomočjo vódenih nalog, to je na podlagi vzorcev in iztočnic ali dopolnjevanja besedila. Ta besedila naj ne bodo le osnutki, ki nastanejo po enkratnem pisanju. Udeleženci lahko svoje izdelke večkrat pregledajo, uredijo, dopolnijo in popravijo. Pisne izdelke pregledamo in pripišemo, kaj je v besedilu dobrega, označimo pa tudi pomanjkljivosti. Besedila lahko pregledajo tudi sošolci (t. i. peer correction). Pomanjkljivosti naj udeleženci s popravo skušajo odpraviti. Priporočamo, da udeleženci besedilo znova uredijo in prepíšejo. Odklonov, ki presegajo raven znanja, ne obravnavamo podrobno. Z uporabo urejevalnikov besedil bodo postopki urejanja in popravljanja besedil krajši in preprostejši, čas pa bo bolj učinkovito izrabljen.

Elementi, ki jih opazujemo pri pisnih izdelkih²:

- ustreznost sporočila glede na naslovnika in sporočilni namen,
- ustreznost in bogastvo besedišča,
- zgradba stavka (besedni red),
- osnovni elementi ustrezne zgradba odstavka in besedila,
- površinski kazalniki kohezije (zaimki, sopomenke),
- jezikovna pravilnost ,
- oblika besedila in berljivost pisave,
- pravopis.

Pravopis

Znanje pravopisa lahko preverjamo tudi z nareki. Za prvo informacijo učitelj besedilo glasno prebere, po pisanju pa udeleženci ob vnovičnem glasnem branju iščejo in popravijo napake.

5.8.5 **Preverjanje jezikovnega znanja, sposobnosti in besedišča**

Jezikovno znanje, sposobnost in besedišče preverjamo z govornimi dejavnostmi ali s pisnimi nalogami, praviloma v sobesedilu, ne pa izoliranih jezikovnih pojavov (t. i. isolated points).

Vrste nalog za preverjanje jezikovne sposobnosti in besedišča (primeri):

- urejanje pomešanih delov stavka,
- izbirni tip,
- vstavljanje posameznih besed v stavku (z danim izborom besed ali brez), dopolnjevanje besedila z vrzelmi,
- povezovanje delov povedi,

² Velja enaka opomba kot pri elementih govornega sporočanja.

- pretvarjanje in prebesedenje (povzemanje) z danim izhodiščem ali brez njega,
- dopolnjevanje povedi ali besedila (npr. dialoga) z danimi iztočnicami ali brez njih,
- razširjanje iztočnic v povedi ali besedilo (npr. dialog).

5.9 Ocenjevanje znanja

Ocenjevanje znanja in sposobnosti se lahko navezuje na preverjanje znanja. V tem primeru ne gre le za povratno informacijo, ampak tudi dogovorjen zapis v ustrezen dokument (redovalnico).

Ocenjevanje poteka v skladu s pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja.

Pri ocenjevanju znanja upoštevamo nekatera načela:

- Vsako ocenjevanje je tudi preverjanje, vsako preverjanje pa ni nujno tudi ocenjevanje.
- Cilji ocenjevanja pri posameznih dejavnostih so jasni, poznajo jih tudi udeleženci (npr. ocenjevanje bralnega razumevanja, ocenjevanje jezikovnega znanja, razumevanja navodil, pravopisna pravilnost).
- Dejavnosti ali vrste nalog so take, da jih udeleženci poznajo pri pouku in pri preverjanju znanja.
- Navodila so jasna in nedvoumna, naloge vsebujejo zgled.
- Merila vrednotenja so vnaprej dogovorjena in udeležencem znana.
- Ocenjujemo udeleženčevo znanje, in ne neznanja (upoštevamo tudi t. i. attempted knowledge - to, kar udeleženci poskušajo samostojno oblikovati, čeprav z napakami).
- K ocenjevanju pritegnemo tudi udeležence.

5.9.1 Ocenjevanje govornega sporočanja

Pri ocenjevanju govora je zelo pomembna dejavnost, v kateri sodelujejo udeleženci. Tradicionalno ustno izpraševanje posameznega udeleženca (učitelj–udeleženec) je zelo zamudna in neizvirna dejavnost. Z njim pridobimo samo delen vpogled v udeleženčeve govorne sposobnosti. Bolj celostno oceno udeleženčevih govornih sposobnosti v angleščini pridobimo z interakcijo udeleženec–udeleženec, ki odslikava realistične govorne dejavnosti. Te naloge naj bodo smiselne, zanimive in naj udeleženca motivirajo. Oblike dela so lahko enogovorne ali pa delo v dvojicah ali skupinah. Vrste dejavnosti so, podobno kot pri preverjanju znanja, poročilo, opis, ali interakcijske, npr. dialog, intervju, pogovor, igra vlog, menjava informacij. Dejavnosti so lahko vezane na slikovne iztočnice ali na besedilo, ki so ga udeleženci slišali ali prebrali.

Med eno dejavnostjo lahko učitelj opazuje govorne sposobnosti več udeležencev, osredotoči pa se le na nekaj vidikov (glej Elementi, ki jih opazujemo pri govoru).

Z govornimi dejavnostmi lahko ocenjujemo tudi slušno in bralno razumevanje, vendar v tem primeru ne ocenjujemo pomanjkljivosti v znanju slovnice ali besedišča.

5.9.2 Pisni preskusi znanja

Z njimi ocenjujemo doseženo znanje vseh udeležencev po določenem tematskem oz. učnem sklopu ali časovnem obdobju. Učitelj v skladu s pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja v osnovni šoli napove datum in namen ocenjevanja. Učitelj prav tako napove tudi obseg snovi in vrste nalog.

Priporočamo, da je preskus sestavljen tako, da lažjim sledijo težje naloge, zadnja naloga je znova lažja. Obseg pisnega preskusa znanja mora biti primeren in preskušen. Udeleženci morajo imeti dovolj časa za reševanje in pregled nalog. Če je udeležencem znano število možnih točk za posamezne naloge, se lažje odločajo, katerim bodo dali prednost. Udeleženci morajo imeti na testu oz. listu za odgovore dovolj prostora za reševanje. Listi za odgovore so primerni le, če udeleženci delajo popravo tudi z listom, na katerem so naloge. Po pisnem preskusu v razredu učitelj z udeleženci razčleni dobre in slabe strani in udeleženci napravijo popravo.

S pisnimi preskusi znanja ocenjujemo:

- slušno in bralno razumevanje,
- sposobnost uporabe jezikovnih zakonitosti,
- bogastvo besedišča in ustreznost njegove rabe.

5.9.3 Pisni izdelki

Z njimi ocenjujemo sposobnost pisnega sporočanja in ob tem uporabe jezikovnih sredstev in diskurzivnih zmožnosti. Te sposobnosti v angleščini so še zelo omejene. Ocenjujemo pisne izdelke, to je različna popolna besedila (npr. razglednice, kratka pisma, opise) ali nepopolna besedila (npr. odstavke, simulirane dnevniške zapise), ki jih udeleženci napišejo s pomočjo vodenih nalog. Priporočamo, da se ne ocenjuje udeležencevih osnutkov kot dovršena besedila. Pri ocenjevanju se upoštevajo izbrani elementi, ki jih opazujemo pri pisnih izdelkih (merila), navedeni v poglavju o preverjanju znanja. Priporočamo ocenjevanje po merilih, ki je objektivnejše od ocenjevanja vtisa ali impresionističnega načina ocenjevanja.

5.9.4 Zaključna ocena

Zaključna ocena je sestavljena iz vseh ocen, ki jih udeleženec pridobi v šolskem letu. Izraža celostno znanje glede na postavljene cilje predmeta, udeležencev napredek in odnos do predmeta, ki se kaže tudi v sodelovanju pri učnem procesu.

Zaključne ocene ne pridobimo z izračunavanjem aritmetične sredine.

Pri udeležencih, ki imajo izrazite individualne posebnosti (npr. slepi in slabovidni, gluhi, legasteniki, izrazite učne posebnosti ali osebnostne motnje), ne ocenjujemo tistih jezikovnih sposobnosti in znanja, ki jih udeleženci ne morejo uspešno razviti ali pokazati zaradi svojih posebnosti (npr. legasteniki delajo imajo pri pisanju značilne napake).

6 PRILOGI

Priloga 1

6.1 Predlog znanja, ki ga morajo imeti izvajalci učnega načrta

Predmet lahko poučuje učitelj s strokovno izobrazbo, ki ustreza zahtevam 3. in 5. člena Odredbe o smeri strokovne izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli (Uradni list RS, št. 57-2721/1999).

Učitelj v osnovni šoli za odrasle mora imeti tudi temeljno znanje o izobraževanju odraslih, ki si ga pridobi v različnih programih strokovnega spopolnjevanja.

Učitelji se redno stalno strokovno izpopolnjuje doma in v tujini za neposredno spoznavanje kulture, kot priporočajo dokumenti Sveta Evrope za sodoben pouk tujih jezikov.

Da je zagotovljena kontinuiteta, mora učitelj angleščine, ki poučuje v programih osnovne šole za odrasle, poznati učne načrte in učno gradivo (učbenike, priložnice) za pouk angleščine kot prvega tujega jezika v osnovni šoli za mladino, okvirno pa tudi in učne načrte ali kataloge znanja in gradivo za pouk angleščine v programih srednjih poklicnih in strokovnih šol.

Priloga 2

6.2 Priporočeni viri znanja

a) za udeležence

Udeleženci v osnovnošolskem programu za odrasle za učenje angleščine uporabljajo učbenike, delovne zvezke in drugo gradivo, ki je namenjeno nepravim začetnikom - najstnikom in mlajšim odraslim. Manj primerni so učbeniki, ki jih uporabljajo udeleženci v redni osnovni šoli.

Učbenik naj ne bo temeljni okvir za načrtovanje pouka, marveč naj učitelj izbira tisto znanje in vsebine, ki ustrezajo glede na poprejšnje znanje udeležencev in cilje v učnem načrtu.

Učbeniki so večinoma napisani v ciljnem jeziku, zato priporočamo, da učitelji, če je treba, udeležencem sproti pojasnijo potek dejavnosti in dajo dodatna navodila.

Za pouk angleščine in za samostojno delo (projekti) naj imajo udeleženci in učitelji na voljo:

- avdio- in videogradivo z dejavnostmi za razvijanje sposobnosti slušnega razumevanja in za razvijanje sporazumevalnih sposobnosti, spoznavanje kulture ter tujega pragmatičnega konteksta in govornega položaja,
- računalniško programsko opremo za delo pri pouku in samostojno učenje (programi za učenje angleščine, slovarji, enciklopedije na elektronskih medijih,

- gradivo o ustrezni interakciji, vplivu položaja in nejezikovnih sestavin sporočanja in medkulturnega razumevanja itn.,
- revije in knjige, prilagojene za udeležence angleščine,
- izvirno gradivo (prospekti ipd.),
- slovarje, slovnice in drugi priročniki v knjižni in elektronski obliki,
- vizualna sredstva (npr. slike, plakati, preglednice).